

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ ॐ ॥ अथातश्चुंदसाधुप्रगोपिकरणक्रि
 योद्यास्थास्यामः पौतपदेतिष्ठेएवदिरपोभ्येत्योपस्पृश्य
 कुतकुतत्याः कोशान्दधीः ॥ स्तुतस्तस्यान्मंक्षमास्त्याह्वादि
 निःसंख्यजानिदस्य उदकेऽनुपविष्टाब्रह्माणं वेदां देवा
 न्दधीः श्वंदाः ॥ स्थाचायीः ॥ श्वतर्थायैतं उच्चैरधीननिविचंतिह
 धुतां नोत्तराध्यायेनवः ॥ श्वततः प्राचीनावीतिनुरसिपदा
 दुपरिपितपदेनोत्तरवः ॥ श्वानिषिष्टान्मस्यस्त्रवेनरुधीन्
 ह्वावयंत्यासुनिमज्जंतिह तश्चापुनरुपाकरणहेतुं नद्यादरे
 दुरन्यत्रब्रह्मयज्ञात्ततः सावित्रेणदहिरवापउपस्पृशंत्कस

यांमु

गैलोपाकरणं ग्राह्या तमृषिमात्स्यं ज्ञावयंत्यपस्तथैव निमज्ज्य
 चमृषिमात्स्यं निगायंतं सवीनानीयाद्यादिभिः संपूज्य पुर
 स्तुत्या उपलिप्तेः पश्चादाचम्योपविश्य ग्राह्यं त्रयदामा
 तं कर्म कृत्वा गायत्री गायत्रं वादं स्यत्तं चान्नं च वेदमारभ्य हं
 दाऽस्यतिष्ठं दाऽसि विष्ठं दाऽसि सर्पिषा दुह्वा गानेषु पवादी
 वेदे षडंगे वाग्रं यादीये वाधीनाये वा वाऽज्ञायंते तां दुहोति
 ग्राह्यं तीश्च ततस्तत्र समाष्टा प्रति सरान दक्षिणे पाणा वा
 वक्षीरन् स्वस्वायन्तार्थं मय दध्यह्नत धाना भक्षयंति दधिका
 व्गो न दधि धाना वते न धानाऽश्नन् स्वादन्निगीयां च म्या

४२॥

पविश्यान्नुवचनमनुगानं कृत्वाऽथ यथार्थं मग्न आयाद्विपुरु
 त्वाग्र उज्जिष्ठं यज्ञा स्वादोराजुहोत चित्र इतिष्ठं दाऽसि पवाम
 दे प्रोष्वस्मे तव त्वं नयं वि कडु केषु स्तत्रौषधं घर्मः प्रवृक्तः स
 र्पतेत्यतिष्ठं दाऽसि संमंश्चरायद्यौरकाऽप्योतिष्ठतमना
 जयित्वा गन्धदधिपत इति विष्ठं दाऽस्युसर्गोपाकरणमुसर्गो
 पाकरणम् ॥१॥ ॥ इति कर्म प्रदीपशेषखंडं ॥ ॥ छ ॥ ॥ श्रीः
 ॥ ॥ छ ॥ ॥ ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ देवदानवगंधर्वाः पिशा
 चोरगराक्षसाः ॥ पीड्यंते प्रदपीडायां किंपुनर्भुवि सानुषा
 ॥१॥ आदित्यो द्वादशे चैव रावणः सगणो दूतः ॥ अष्टमं नश

शांकेनदिरण्यकशिपुर्दत्तः॥२॥ अंगारकेणवकेणराशोरा
 ड्याद्विवासितः॥ पांडवाबुधपीडायांविकर्मणिनियोजिताः
 ॥३॥ गुरुणाजन्मसंस्तुनहतोराडासुयोधनः॥ षष्ठेनोश
 नसायुद्धेदिरण्याज्ञानिपातितः॥४॥ शनैश्चरेणसौम्यसोम
 रमांसेनियोजितः॥ राहुणापीडितोराडानलोभ्रांतोमदीतले
 ॥५॥ केतुपीडासमासाद्यकसासुरोनिपातितः॥ एतेवान्ये
 चबहुवोग्रहयैर्निपातिताः॥६॥ एतेदेवाग्रदासूत्रायास्तय
 तिवसुंधरा॥ तस्मादग्रहयदैवज्ञं प्रातरुह्यपंडिताः॥७॥ पु
 ष्तिं सर्वकायाणि ग्रहनक्षत्रजास्मृताः॥ पूजयंतियथानि

७३

त्वं शुभावायदिवशुभाः॥८॥ अशुभं नाशयंत्येतेपूज्यमानाग्र
 हाः शुभाः॥ शुभां वृद्धिं प्रयच्छंतितस्मात्तलेन पूजयत्॥९॥ श्री
 कामः शान्तिकामोवाग्रहयज्ञसमारभेत्॥ वृष्ट्यायुः पुष्टिका
 मोवातथैवाभिचरत्युनः॥१०॥ यानपत्याभवेन्नारीर्द्धर्मावापि
 यानवेत्॥ बालकावाप्रमीयंतेयावाकन्यावराधिनी॥११॥ राडा
 न्रष्टोन्मेषोयस्तदीर्घरोगीचयोनवेत्॥ ग्रहयज्ञस्मृतस्तेषामान
 वानांमनीषिभिः॥१२॥ येचवात्रकरिष्ट्यंतियथोक्तंग्रहमंडलं
 तेषामायुश्चवित्तंचयशःपश्चादयस्तथा॥१३॥ सर्वशास्त्राण्य
 नुक्रम्यमंहिसंग्रंथविस्रतात्॥ ग्रहशान्तिप्रवक्ष्यामिपुराणैश्च

तिचोदितां॥१५॥ दुष्टे द्विविप्रकथिते कुरीडा ह्य ए वाचने॥ गद
 यज्ञस्विधा प्रोक्तपुराणश्रुतिकोविदैः॥१५॥ प्रहमो युतहोमस्य
 ह्यहोमस्ततः परः॥ चतुर्थः ओदिहोमश्च सर्वकामफलप्रदः॥
 ॥१६॥ अयुतेनाकृतीनां च वावग्रहमखस्मृतः॥ तस्य तावद्विधिं
 चोपुराणश्रुतिचोदितं॥१७॥ प्रागुदकप्रवणे देसो सर्वतो दक्षसं
 मितं॥ कुंडं कायिसदसार्थं अमुलाद्यै द्विहस्तकं॥१८॥ जह्विदि
 गुणं दीर्घदक्षिणे तरति यातं॥ अधश्चलक्ष होमे तु कोदिहोम
 तिथौ वचः॥१९॥ नवग्रहमखं कुंडं दक्षमात्रं समभवेत्॥ चतु
 रस्यमथोदस्तं यो निवर्त्तयति स मेखलो॥२०॥ चतुरंगुलविस्त्रा
 नं गजोत्सदशो यो निमध्ये पूर्वामुखी न्यसेत्॥ अष्टांगुलाष्टयुत्वेन दीर्घं बहुरांगुलं॥

॥४॥

रामेखलात इदुच्छिता॥ मानदी नाधिकं कुंडमनेकभयदं भवेत्॥२१॥
 ॥ कीदृशं ब्राह्मणे कुंडं कीदृशं द्वित्रियस्य च॥ कीदृशं वैश्यलोकस्य
 श्रुदस्य कीदृशं भवेत्॥२२॥ दक्षमेकप्रमाणं तु ब्राह्मणे चतुरंगुलं॥
 त्रीगुणं गुलानि दक्षं तु द्वित्रियस्य यथाविधि॥२३॥ अंगुलद्वयद
 क्षं तु वैश्यस्य कथितं मया॥ दक्षांगुलं तु श्रुदस्य द्रव्यतु कुंडलहा
 ए॥२४॥ खाते तु दक्षमात्रं स्यात्॥ इत्यानि च समुद्धरेत्॥ प्रोद्धे ये स
 च गये न गायत्री स्मरणे न च॥२५॥ आदित्यादि स्था नज्ञा नादमि
 कार्यं समारभेत्॥ गृहदुष्टे समुत्पन्ने ब्राह्मणे भ्यो निवेदयेत्॥
 ॥२६॥ तस्य चोत्तरपूर्वेण द्विहस्तं सुडिलं भवेत्॥ द्विप्रचतु

रखंचवितस्फुट्यसंमितां॥२॥आतत्रगोचर्ममावंतुगोमयेनोपलेप
येन॥पुराभूतसंस्तुतेकुंडेकुर्याद्वक्त्रेःकुशंडिकां॥२०॥कुंडस्थप
गुदीद्यावाप्राद्यामुत्तरतोपिवा॥चतुरखंचउद्गिरंकर्त्तयंगदपी
ठकं॥२१॥श्रीकामःपूर्वतःकुर्यात्पुष्ट्यर्थंदक्षिणेनतु॥पश्चाद्वि
जन्मसिद्धयर्थंशान्त्यर्थंचोत्तरंएतु॥२२॥ईशान्यासर्वकामाया
नेष्ट्यां वभिचारके॥नेष्ट्यां पुत्रलाभाय पुष्ट्यर्थं वायवेनतु॥२३॥
नवग्रहमुखेकुर्यादेकैक॥२४॥विजोभवेत्॥अथवायुगममभ्य
नुविधिवेत्तारकोद्विजो॥२५॥नवग्रहमुखेविप्राश्चत्तारोवेदवा
दिनः॥अथवास्त्रिविजोशांतोद्वावेवश्रुतिकोविदौ॥२६॥गर्त

(३)

४४४

स्थोत्तरपूर्वेणवितस्तद्वयवित्तरं॥वप्रद्वयवृतांवेदिवितस्तु कुर्या
संयुतां॥२७॥संस्तुपनायदेवनांचत्तरसामुदकस्रवां॥अग्निप्र
णयनें कृत्वा तस्यामावाहये सुरान्॥२८॥ताम्रकास्फटिकाडक
चंदनाश्चण्डिकादुभौ॥रजतादयसःसीसाक्कां॥स्थाकार्ययदात्र
मात्॥२९॥स्ववर्णैर्वापरेलेख्यागंधैर्मंडलकेषुचा॥अथवाप्रति
माःकार्यालोहमृत्पिंडदारुभिः॥३०॥बाह्येणैर्भार्गवाचार्यैर्निवि
ष्टाकर्म्मलोहितौ॥वैश्यासौमबुधौचैवशेषान्छूडान्विनिर्दिशेत्
॥३१॥जन्मभूगोत्रमग्निश्चवर्णस्तु न मुखानिच॥अज्ञातकुरुते
शांतिग्रहास्तेनायमानिताः॥३२॥अकोज्ञातःकलिंगेषुयामनेषु

च चंडमाः॥ अंगारकस्तु वंश्यायां मागधायां बुधः स्मृतः॥ ४०॥ सै
 धवे च गुरुजातः शुक्रो भोजकटे स्मृतः॥ शनैश्चरः सोमश्चायाः
 राहुर्बेवरके तथा॥ ४१॥ अंतरर्वेद्यां तथा केतुरित्येताग्रहचतुस्रः॥
 सप्तम्यां भास्करो जातो अष्टम्यां च शनिस्तथा॥ ४२॥ नवम्यां भार्गो
 वो जातो दशम्यां मंगलस्तथा॥ एकादश्यां गुरुजातो द्वादश्यां च
 बुधस्तथा॥ ४३॥ कुल्लचउदर्या सोमो राहुजातः पुनर्लिमोः या
 वदहं न पश्यांति तावज्जातास्तु केतवः॥ ४४॥ शुक्रस्य पुष्यनक्षत्रं
 गुरोरुत्तरफाल्गुनी॥ आदित्यस्य विशाखा च पूर्वफाल्गुना च नृमिजे
 ॥ ४५॥ बुधस्य च धनिष्ठा च चंडस्य च तु कुत्तिका॥ रोहिणी च शनौ

४६

ज्ञेया राहोर्भरणी रुच्यते॥ ४६॥ अश्लेषा केतवो ज्ञेया ग्रहसहस्रं
 एणुकमात्॥ यस्य ग्रहस्य यद्गोत्रं तत्रैव दृश्यामृतः परं॥ ४७॥
 ॥ आदित्यः काश्यपो गोत्रमात्रेयश्चंडमा भवेत्॥ भारद्वाजो न
 विद्वोमः कश्यपः सोमेन सोमजः॥ ४८॥ जीवस्य चांगिरा गोत्रः
 शुक्रस्य भार्गवः स्मृतः॥ शनिः सूर्येण कथितो राहोः पैठीन
 सिस्तथा॥ ४९॥ केतवो ज्ञेयमिने गोत्रे ग्रहाग्निस्तदनंतरं॥ वद्वे
 दमग्निनामानि निर्दिष्टानि ग्रहे ग्रहे॥ ५०॥ आदित्ये कपिलो न
 मपिंगलः सोम उच्यते॥ धूमकेतुस्तथा भौमे जठराग्निर्बुधस्त
 तः॥ ५१॥ गुरोर्चैव शिखीनामशुक्रैश्च वतिहाटकः॥ शनैश्च

रमहाते जा राहोः केतौ कुताशनः॥५२॥ स० स्मरेडक्तमादित्यमं
 गारकसमन्वितं॥ सोमश्चकौ तथाश्चतौ बुधजीवौ चपि गलौ॥ मं
 दराहृतथा कृत्तौ बुधं केतुं गणं विदुः॥ मध्ये उभा स्करं विद्या छ
 शिनं पूर्वदक्षिणे॥५३॥ दक्षिणे लोहितं विद्या बुधपूर्वे त्रिरेण तु
 ॥ उत्तरेण गुरुं विद्या पूर्वैरेव तु भार्गवं॥५४॥ पश्चिमे नशनिं वि
 द्या डादुंदक्षिणे पश्चिमे॥ पश्चिमोत्तरतः केतुः॥ उखाद्या विष्णुक
 लतंडुलैः॥५५॥ नास्करस्योत्तरं शंभुः॥ सोमस्य ग्रेरुमातयाः॥
 ॥ दक्षिणे नृमिषु वस्य स्कंदस्त्वनं विधीयते॥५६॥ बुधस्य पश्चि
 मे विष्णुगुरोः पूर्वेषु डापतिः॥ शुकस्य पूर्वतस्त्विंदुः॥ शनैर्यमं

४७

तु नैरुते॥५७॥ राहो रुत्तरतः कालः केतोश्चिंतुदक्षिणे॥ ग्रहदेव
 तयोर्मध्ये अधिदेवां निवेशयेत्॥५८॥ ग्रहाग्नीनसदनद्वयैः प्रा
 च्यादिशिसमर्चयेत्॥ बलिमात्यापहारे श्वपृष्ठितैश्च यथाक्रमं
 ॥५९॥ शुक्राकौ प्राङ्मुखौ द्वेयौ गुरुसौ म्याबुदङ्मुखौ॥ प्रत्यङ्मु
 खः शनिः सोमः शेषो दक्षिणतो मुखः॥६०॥ स्त्रीणैरुपगुणैर्युक्ता
 न्वाङ्मुखा वा दये सुरान्॥ अंगारको भवेद्दालो अतिरिक्तस्तौ बु
 धः॥६१॥ शुक्रो युवानः कथितो मध्यमस्कृद्दमपतिः॥ मध्यातिरिक्तः
 सूर्यस्याकिचिद्जीनस्ततः शशी॥६२॥ बृहदुशनैश्चरं विद्या डाङ्क
 र्त्तुं तथैव च॥ द्वादशांगुलं लिखेद र्कः॥ सोमं तु द्विगुणं लिखेत्॥६३॥

॥ भृगुर्न वांगुलं प्रोक्तं गुरुं चैव षडंगुलं ॥ बुधं कुजं च सौर्यं च चतुस्त्रिंशत् ॥
 बुधं गुलं तथा ॥ ६५ ॥ सोमं दधं गुलं ॥ राहुं केतुं मध्यं द्विंशं गुलं ॥ वृत्तं
 मंडलमादित्ये चतुरस्रं निशाकरे ॥ ६६ ॥ त्रिकोणं लोहिते चैव बुधे
 वाणं तथैव च ॥ चतुरस्रं गुरोर्द्विंशं पंचकोणं भृगुस्तथा ॥ ६७ ॥ धनुः
 शनैश्चरं विद्यादाहुं केतुं धृतिधजं ॥ दीनकारी भवेद्दानीं धिक् ॥
 शोकस्तथा धिके ॥ ६८ ॥ प्रमाणे स्तनवे सिद्धिः तस्मात्प्राप्त्या मा
 लिखेत् ॥ सूर्यः सोमस्तथा भौमो बुधो जीवसितो र्कडा ॥ ६९ ॥ रा
 हुः केतुरिति प्रोक्ता ग्रहा लोकादितावदाः ॥ सहस्रदीपप्रकाशो ग
 हाणं प्रथमस्तथा ॥ त्रामादित्यस्य सर्वांश्च भानुमावाहयाम्यहं ॥ ७० ॥

७८

॥ ७१ ॥ सीता ॥ श्वः शंखवर्णा भोद्विजराजविभुर्जने ॥ वयिप्रडाकर्तुं
 मिष्टं सोममावाहयाम्यहं ॥ ७२ ॥ गृहाणामतिबलं तीक्ष्णं दीपगार
 समप्रभं ॥ नित्यमंदारुणभासं भौममावाहयाम्यहं ॥ ७३ ॥ पीतश
 शिसुत ॥ सोम्य ॥ हिरण्याभरणप्रभं ॥ ऐंदवं सोम्य नामानं बुधम
 वाहयाम्यहं ॥ ७४ ॥ सुराणं गुरुपीतानं प्राणिनां क्लेशनाशनं ॥ यजे
 ज्जीवंप्राणीनां च गुरुमावाहयाम्यहं ॥ ७५ ॥ सुरारिषु मदावीर्यमसु
 राणां च मंत्रिणं ॥ शंखगोही रवर्णं भ ॥ शुकमावाहयाम्यहं ॥ ७६ ॥
 वक्रानुवक्रगमन ॥ स्वच्छंदगतिचारिणं ॥ अमितायसवर्णं भ ॥ सो
 रिमावाहयाम्यहं ॥ ७७ ॥ चंद्राकैयसतेयस्तु गस्ताबुस्तु ज्योतिषतपुनः ॥

इंद्रनी-

पु

॥ नीलमेघप्रतीकाशः राहुमावाहयाम्यहं ॥ ७७ ॥ ग्रहाणां मुपग्रहः
 श्रेष्ठं ग्रहनक्षत्रचारिणं ॥ निर्वाणं गारवणं भंकेतुमावाहयाम्यहं ॥
 ॥ ७८ ॥ भास्करस्येश्वरं विद्यादुमाचशशिनस्तथा ॥ स्कंदमंगारकस्य
 पिबुधस्य च तथा हरिं ॥ ७९ ॥ ब्राह्मणं च गुरोर्विद्याच्छक्रस्यापिश
 चीपति ॥ शनैश्चरस्य नुयमः राहोः कालं तथैव च ॥ ८० ॥ केतुना
 चित्रगुप्तं च सर्वेषां महिदेवताः ॥ अग्निरापः क्षितिर्विष्णुरिडं द्रा
 णी प्रजापतिः ॥ ८१ ॥ सर्पा ब्रह्मा च निर्विघ्नाः सर्वाः प्रत्यक्षिदेव
 ताः ॥ विनायकं तथा दुर्गां वायुराकाशं मेव च ॥ ८२ ॥ आवाहय
 द्या इति निस्तुते वाऽश्विकुमारको ॥ द्वाविंशद्देवताः स्मृताः ॥ ८३ ॥

पंथुं दिशां प्रालाश्वदिगाताः ॥ ८४ ॥ रक्तचंदनः रौमो मेसितं च शशि
 नागवे ॥ चमसं बुधजीवाभ्यां गंधाकीराहुकेतवे ॥ ८५ ॥ ग्रह
 वर्णानि देयानि वासांसि कुसुमानि च ॥ दयारिकुसुमैः सह
 कुसुदैश्च दमर्चयेत् ॥ ८६ ॥ क्षितिजं तु जपापुष्पैश्च पकैः
 सोमनंदनं ॥ शतपत्रैर्गुरुं पूज्यं जातिपुष्पैस्तु मार्गवे ॥ ८७ ॥ म
 ह्निका कुसुमैर्मंदकुंदपुष्पैर्विधेयं ॥ केतुना नाबिचैः पुष्पैश्च
 तु कालोद्भवैः श्वनैः ॥ ८८ ॥ धूपप्रादनसुरभिरुपरिष्ठादिनाय
 कं ॥ कलशः स्थापयेत्प्राज्ञः फलपुष्पसमन्वितं ॥ ८९ ॥ सर्वेषां
 चैव देवानां गायत्र्या धूपमाददेत् ॥ रवेः कुंदरं धूपः शशि

ब्रह्म ज्ञेयाः निमोऽपानि फलां नितानिरापयेत्

ज

नरः सुबुताक्षतं ॥ ८९ ॥ भौमे सञ्चर संचैव अग्रं च बुधे स्मृतं ॥ गु
रोश्चैव तुरुष्कं च शुके बिल्वगिरं तथा ॥ ९० ॥ गुगुलु मंद चारु तुला
ह्ला ॥ राहोश्च केतवे ॥ उद्वयं तेति मंत्रेण दीपं दद्याद तं दितः ॥ ९१ ॥
॥ डाक्षेक्षुष्टग्नारि गंडं बीरं बीजं पूरकं ॥ उत्ततीनालिके रं च दा
डिमं च यथाक्रमं ॥ ९२ ॥ गुडौदनं रवेर्दद्यात्सोपायं घृतपाय
सं ॥ लोहिताय दद्विष्टान्नं बुधे ह्यौदनं विदुः ॥ ९३ ॥ दध्ना द
नं गुरोर्दद्यात् शुक्राय च घृताशनं ॥ मिश्रितं तितं नमुद्गैश्च नै
वेद्यं शुशनेश्च रो ॥ ९४ ॥ राहोर्मांसोदनं विद्धिः केतोश्चिबोद
नं तथा ॥ निवेदयेद्वाहूतिनिर्हंमं कुर्यादनंतरं ॥ ९५ ॥ प्रागुक्तं

५०

श्रीयोगवज्रमृगमुद्रमाषाष्टिगवः तिलसप्तमाषासप्तधनेत्रास्यते ॥

रेण तस्माच्च दद्यात्तत्समन्वितं ॥ पंचपञ्चवसं युक्तं फलवत्स्वयुगा
न्वितं ॥ ९६ ॥ पंचरत्नसमायुक्तं पंचभांगजलान्वितं ॥ स्थापयेदब्र
ह्मं कुंभं वरुणं तत्र विज्ञेत् ॥ ९७ ॥ गंगाद्याः सरितः सर्वासमुद्रा
श्च सराः सिच ॥ गङ्गाश्च रथवल्मीकासंगमात्तद्गङ्गाकुलात्
॥ ९८ ॥ मृदमानि यविषेण्डुसर्वेष्विजलान्वितं ॥ स्नानार्थं विन्य
सेत्तत्र यजमानस्य धर्मवित् ॥ ९९ ॥ सर्वसमुद्राः सरितः सराः
सिञ्जलदानदा ॥ आपां तु यजमानस्य दुरितक्षयकारकाः ॥ १०० ॥
॥ एवमावाहयिष्वैतानपरांस्तु निसत्तमः ॥ होमं समाप्तेऽपि यि
व व्रीहितिलदिभिः ॥ १०१ ॥ अर्कः पलाशः खदिरश्च धामागेय

पिः पलः॥ अदुंबरः शमीदूर्वाकुशाश्च समिधः क्रमात्॥ १०॥ मं
 त्रवन्तश्च कर्त्तव्याश्चरवः प्रतिदेवते॥ गुडोदनं पायसं च हविषां
 क्षीरपाणिं कौम॥ १०॥ दधोदनं हविश्चूर्णं मांसं चित्रोदनं
 तथा॥ नैवेद्यशेषाहोतव्याहोममंत्रैरनंतरं॥ १०॥ अष्टावष्टा
 दुती देद्यादं कैकस्य यथाक्रमे॥ समिधां लक्ष्णं वक्ष्ये संस्था
 कामां स्तथैव च॥ १०५॥ ॥ स्त्रीः॥ ॥ इति प्रथमः प्रपाठकः
 ॥ ॥ ॥ ॥ विशीर्णं विदनां स्वानां कृशादिभ्यः॥
 कृमिदष्टाचदीर्घाश्च निस्तृचाः परिवर्जिताः॥ १॥ विशीर्णं यु
 द्यं कुर्याद्विदनाद्याधिसंभवा॥ इत्याद्यां सृष्टमाप्नोति व ५१

५१
 काविघ्नकरी तथा॥ २॥ स्तृत्वाभिर्हरतैलक्ष्मीः क्षशाक्षीयंति याज
 कः॥ द्विधा तु नेत्रे रोगाः श्वकीटदष्टार्थनाशनी॥ २॥ द्वेष्टं प्रकु
 ते दीर्घाणि घ्नोनिस्तृचः स्मृताः॥ अक्षशाचैव न स्तृत्वा अक्षशा
 चापलाशिनी॥ ४॥ सक्षीरानाधिकान्नासमिधः सर्वकाम
 दाः॥ आर्द्रपक्षाः समच्छेदांतर्जन्यं गुल्लिवर्तुलाः॥ ५॥ ईदृशाः ह
 मयस्याङ्गः प्राप्नोति विपुलाः श्रियं॥ श्रौते कर्मणि च सार्धे समिधः च
 परिकीर्त्तिताः॥ ५॥ प्रादेशमात्री राहुत्यसमिधः दक्षिणं दक्षिणं
 संभवाः संयुक्ता आदित्या यजुहोतिः॥ ६॥ पालाशी चैव सोमाया स्वा
 दिरीलोदिताय च॥ अपामार्गो बुधाय आश्विनी च बृहस्पते॥ ७॥

ति सोमात्मजस्य च ॥ बृहस्पते परिदीयारथेनेति गुरोस्तुतः ॥ २० ॥
 शुक्रं ते अन्वदिति च शुक्रस्याङ्गनिगद्यते ॥ शनैश्चरः स्यत्तु पु
 नः शनो देवीरुदाङ्गतः ॥ २१ ॥ रवेऽङ्गः ॥ २२ ॥ कयानश्चित्राभुवदि
 ति गहोरुदाङ्गतः ॥ केतुं कृण्वेनिति ब्रूयात्केतुनामेव शान्तये ॥
 ॥ २३ ॥ आवोराजेति रुद्रस्य वक्रो होमः समारभेत् ॥ मदद्युह्येत्स
 मायास्तु आमं देवं दधुते ॥ २४ ॥ विष्णोरिदं विष्णुरितिविमिसे
 तिस्वयं नुवः ॥ इन्द्रमिद्वेतातय इन्द्राय जुहुयात्सु नः ॥ २५ ॥ ना
 के सुयस्मैति यममिति होमः प्रकीर्तितः ॥ कालस्य ब्रह्मजं जा
 नमिति कालः प्रशस्यते ॥ २६ ॥ चित्रं चित्रं चित्रं चित्रं गुप्ताय

५३

५७

कीर्तयेत् ॥ अग्निं दूतं ब्रूणीमह इति वक्रो रुदाङ्गतः ॥ २७ ॥ उदुत्तमं
 वरुणेत्यणमंत्रः प्रशस्यते ॥ नमः पृथिव्यै दध्याय पृथिव्या जु
 हुयात्ततः ॥ २८ ॥ सहस्रशीर्षाः पुरुष इति विष्णोरुदाङ्गतः ॥ इ
 द्रायें होमस्तु त इति शक्रः प्रशस्यते ॥ २९ ॥ न किं इन्द्रं दुत्तर
 मिति देवाः समारभेत् ॥ प्रजापतेः पुनर्होमः प्रजापत इति स्मृ
 तः ॥ ३० ॥ याऽसंधाऽसमधत्तेति सूर्याणामंत्र उच्यते ॥ एष ब्र
 ह्माय रुद्विय इति ब्रह्मण्युदाङ्गतः ॥ ३१ ॥ विनायकस्य चातुर्न इ
 तिमंत्रो बुधः स्मृतः ॥ इमं होममर्हतेति दुर्गाणामंत्र उच्यते ॥
 ॥ ३२ ॥ प्राणशिशुर्महीनां च तद्वायोरुदाङ्गतः ॥ आदित्यस्तु

स्यरेतस आकाशस्य उदाहृतः ॥३२॥ एषोऽथाऽप्रपूर्वैर्यश्चि
 नोर्मेव उच्यते ॥ श्रीरसीति श्रियंश्चैव वास्तोर्वास्तोष्यतेति च ॥
 ॥३३॥ अंबकमिति मंत्रेण होमस्तस्य निगद्यते ॥ वातारमि
 डमिडस्य तृग्विस्तिग्मे न चाग्नये ॥३४॥ नाके सुपर्से त्रिय
 मवेह्नाहिनिर्हतेस्तथा ॥ यदा कदाच वरुणं वात आवाउ
 वायवे ॥३५॥ तवाहमिति सोमः स्याऽभित्वे तीशानः स्मृत ॥ ३६॥
 मयिवच्चः परमेषो अतो देवीति विष्णवे ॥३६॥ पूर्से दु
 तिचमूहनिर्दिवद्व्यभिषातयेत् ॥ होमोते दक्षिणा दद्या
 त्वां त्यर्थं पुष्टिवर्द्धिनी ॥३७॥ आदित्ये कपिलो धेनुः ॥ ५४

खऽसो मायदापयेत् ॥ भौमे रक्तमनङ्गाहऽसोमपुत्राय कांच
 नं ॥३८॥ गुरोश्च पीतवासाऽसिश्च कायाश्च सितस्तथा ॥ कुक्का
 गोमंदिजारे त्रैराक्ष्यागस्तथैव च ॥३९॥ कुक्काय संतथा
 केतोऽसर्वेषामेव कांचनं ॥ तोषयेन्मृदुवस्त्रैश्चात्रिष्वन्निति
 विसर्जयेत् ॥४०॥ सुवर्सेन समाः कार्ययजमान न दक्षि
 णा ॥ सर्वेषामथ वागावो दातव्या देमभूषिता ॥४१॥ खड
 ॥४॥ सुवर्सेमथ वा दद्याद्गुरुर्वाये न उष्ट्रति ॥ खखमंत्रैः
 प्रदातव्याः सर्वाः सर्ववदाह्वेणाः ॥४२॥ कपिले सर्वदेवा
 नां पूजनीयासि रोहिणी ॥ तीर्थदेवमयी यस्मादतः शांति

प्रयच्छेमे॥४३॥ पुण्यस्त्वः शंखपुण्यानां मंगलानां च मंगलं ॥
 विष्णुना विधृतो नित्यमतः शान्तिप्रयच्छेमे॥४४॥ धर्मस्त्वः
 वृषरूपेण जगदानंदकारकः ॥ अष्टमूर्तेरधिष्ठानमतः शां
 तिप्रयच्छेमे॥४५॥ हिरण्यगर्भगर्भस्त्वः देमरूपे विभाव ॥ बीजं
 सोः ॥ अनंतपुण्यफले दमतः शान्तिप्रयच्छेमे॥४६॥ पीतवा
 सस्कयस्माद्वेवासुदेवस्य वदन्नमः ॥ प्रदानंतस्य भविष्यार
 तः शान्तिप्रयच्छेमे॥४७॥ विष्णुस्त्वमश्वरूपेण यस्मादमृत
 तसंभवः ॥ चंद्रार्कवादनो नित्यमतः शान्तिप्रयच्छेमे॥४८॥
 यस्मात्त्वः सवयुज्ञानां मंगलानां च वस्तिता ॥ गावामूलं ॥ ५५

उयज्ञस्य अतः शान्तिप्रयच्छेमे॥४९॥ छागो देवैः पुरा सष्टोय
 जेषु ह विरुद्रमं ॥ यानं विभावसोश्चैव अतः शान्तिप्रयच्छेमे
 ॥५०॥ ये स्मादाय सकर्मणि त्वं चाधीनाति सर्वदा ॥ लांगु
 लाद्यायुधानां च अतः शान्तिप्रयच्छेमे॥५१॥ रवडः ॥ गवा
 मंगेषु तिष्ठन्ति भुवनानि च उद्देशः ॥ दानात्र स्यात्प्रियं दे
 दि इह लोके परत्र च ॥५२॥ यथा दिवासु देवस्य शया
 ह्यान्मास देवदि ॥ तथा ममाद्युश्रन्याश्च दत्ता जन्मनि जन्म
 नि ॥५३॥ यथा रक्षेष्टु सर्वेष्टु सर्वदेवाः प्रतिष्ठिताः ॥ तथा शां
 तिप्रयच्छेमे ॥ वस्त्रदानेन मे सुराः ॥५४॥ यथा भूमिप्रदा
 रज्ञ

यथा कृतिस्त्रयं पूजा होम दक्षिणा निः १ तु ३५

तिर

नस्य कर्त्तव्यं नार्हति षोडशं ॥ दानान्यन्यानि शांतिर्मेभूषि
दत्त्वा भवति ॥ ५५ ॥ एव ७ संपूजयेत्तस्माद्विज्ञातुं वि
वर्जिताः ॥ वसुकांचनरत्नैश्चैर्द्रुपमान्याविलेपनेः ॥ ५
॥ ५६ ॥ अनेन विधिना यस्तु गृहयज्ञः समापयत् ॥ स
र्वान्कामानवाप्नोति प्रेत्य स्वर्गे महीयते ॥ ५७ ॥ पुनर्मा
य आद्योदित्या यद्दीपमानस्य तेजसां ज्योतिरुः स
र्वभूतेभ्यः ससूयः प्रीयतां सम ॥ ५८ ॥ द्विजराजमाहू
तुं गताय पतिरनं दितः ॥ मासिमासे ह्येव द्विः समा
प्रीयतां सम ॥ ५९ ॥ बालः कुमारको यस्तु रक्तवर्षः सु

स्व ४

५६

शोभनः ॥ अद्य यः पृथिवीपुत्रः स तौमः प्रीयतां सम ॥ ६० ॥
सोमपुत्रो बुधः सौम्या बुधो नाम महागृहः ॥ आदित्यः पथ
गायस्तु स बुधः प्रीयतां सम ॥ ६१ ॥ रवेः ॥ बृहस्पतिर्बृहते
जो बृहद्बुद्धिर्बृहद्यशः ॥ सुराणां गुरु यस्तु स गुरुः प्रीयतां
सम ॥ ६२ ॥ असुराणां गुरु यस्तु गृहाणां परमा गतिः ॥ शुक्ल
वर्षः शुक्लदीप्तिः स शुक्रः प्रीयतां सम ॥ ६३ ॥ आदित्यस्य
च यः पुत्रो गृहाणां परमा गतिः ॥ शनैश्चरः शनैश्चारी उग्रस्तु
पोरवेः सुतः ॥ कृष्णवर्षः क्रूरदृष्टिः स शनिः प्रीयतां सम ॥
॥ ६४ ॥ असुरः सिंहकापुत्रो राहुः श्वेदार्कमर्दनः ॥ रक्त

च ४

पितृकुलमित्राये स गङ्गाः प्रीयतां मम ॥ ६५ ॥ आयां तु देव
 णः केतुः कपोतवाहनः ॥ सानुवारः सुमेधाश्च सकेतुः प्री
 यतां मम ॥ ६६ ॥ अन्नदी नोददे द्राष्टुं मे वही नस्तु खिजः ॥
 यजमानमदाक्षिण्य नोस्ति यज्ञसमोरिपुः ॥ ६७ ॥ तस्मान्न
 दक्षिणादीनं कर्त्तव्यं शान्तिमिच्छता ॥ संपूर्णया दक्षिणाया
 यथा एकोपि तुष्टति ॥ ६८ ॥ सदैवायुतहोमोयं न वेद्यहं म
 खः स्मृतः ॥ विवाहोऽवयज्ञेषु प्रतिष्ठादिषु कर्मसु ॥ ६९ ॥
 निर्विघ्नाय मुनिश्रेष्ठ तथा शान्तिकपोष्ठिके ॥ अद्भुतं पुत्रं स
 वै कर्त्तव्यं शान्तये सदा ॥ ७० ॥ प्रथमोऽयुतहोमोयं न द्वा

७१

५७

ष्ठोमः स्तुतः परं ॥ तथा परः कोटिहोमस्त्रिधा होमः प्रकीर्त्ति
 तः ॥ ७१ ॥ खडः ॥ ७२ ॥ अथाभिषेकं मंत्रैश्च वाद्यमंगलगीत
 के ॥ पूर्णकुंभे न तेनैव होमांते प्रादुः द्रुग्वैः ॥ ७२ ॥ अथ
 गवाससी बह्म न होमसंग्रहानभूषितैः ॥ यजमानस्य क
 र्त्तव्यं चतुर्भिः स्नापनं द्विजैः ॥ ७३ ॥ सुरास्त्रामभिषिचं तु ब्र
 ह्माविष्णुमहेश्वरैः ॥ वासुदेवो जगन्नाथस्तथा संकर्षण
 विभुः ॥ ७४ ॥ प्रथमोऽयानिरुद्धश्च भवं तु विभवाय ते ॥ अ
 खंडलोऽग्निर्नगवान्यमो वै निर्जतिस्तथा ॥ ७५ ॥ वरुणः पव
 नश्चैव धनाय दक्षस्तथा शिवः ॥ ब्रह्मण स हिताद्यैरेदिक्य

तु
 स्नाः पंडवः सदा ॥ ७६ ॥ कीर्तिर्ब्रह्मा इति मेधापुष्टिश्चक्रि
 यामतिः ॥ बुद्धिर्ब्रह्मावपुः शान्तिर्मयानिद्रा च भावना ॥ ७७ ॥
 ॥ एतास्त्वामभिषिचतुष्टिः कातिः द्रुमास्तथा ॥ आदित्य
 श्वंद्रुमाभो मोबुद्धो जीवसितो र्कजः ॥ ७८ ॥ ग्रहास्त्वामभिषि
 चंतु राहुः केतुश्च पूजिताः ॥ देवदानवगंधर्वयक्षराक्ष
 सपुनगाः ॥ ७९ ॥ सृष्टयो मुनयो गावो देवमातर एव च ॥ देव
 पत्न्याश्च वानागाश्चेत्याश्वांसरसांगणाः ॥ ८० ॥ अस्त्राणि
 सर्वशास्त्राणि राजानो वाह नानि च ॥ उषधानि च रत्ना
 निकालस्या वयवाश्च ये ॥ ८१ ॥ सरितः सागराश्चैवास्तीर्थाः ॥ ८२ ॥

निजलदानदा ॥ एतास्त्वामभिषिचंतु सर्वकामार्थसिद्धये ॥ ८३ ॥
 ततः शुक्लांबरधरः शुक्लमाभ्यानुपलेपनैः ॥ सर्वेष्वधैः सर्व
 मंत्रैः स्नापितो वेदपारंगो ॥ ८४ ॥ यजमानः स पत्नी कनूत्तिग्रेस्त
 समाहितः ॥ दक्षिणाभिः प्रयत्नेन पूजयेद्भक्तविस्मयः ॥ ८५ ॥
 तोषितास्तु ग्रहाः सर्वशान्तिं कुर्वन्ति सर्वदा ॥ द्विपदे च त्रुष्यदेवा
 पि शरीरे वाहनगृहे ॥ ८६ ॥ अशुभं चितयेद्यस्तु विनाशयान्ति श
 त्तिना ॥ यथा वा एप्रहाराणं कवचं भवति वारिणं ॥ ८७ ॥ एवं दे
 वो यथा ता नां शान्तिर्भवति वारिणं ॥ यथा समुद्धितं यंत्रं यत्र
 ए प्रतिदृश्यते ॥ ८८ ॥ एवमुद्धितं यंत्रं ग्रहशान्त्या प्रणः

ब्रूते
स्त

श्रुति॥ अहि॥ सकस्य दौतस्य धर्मा जित धनस्य च॥ नित्यं च नियम
स्त्वस्य दासो नुग्रहाय दौः॥ ८८॥ विमिरैर्वेन कुश्रुंति ग्रहा वक्रि
समप्रभाः॥ बालैः प्रेवसिते चैव तथा डाशुर ते द्विजे॥ ८९॥ गृ
हागवोन रेंडाश्रु ब्राह्मणश्च विशेषतः॥ पूजिताः प्रतिपूज्य
तैर्निर्द्वंद्वं त्यपमानिताः॥ यस्तु पीडा करोति त्यमल्पवित्तश्च
विग्रहः॥ तमेव पूजयेद्भक्त्या द्यौवात्री न्वायथा विधिः॥ ए॥ शाय य
दाधीनान रेंडाणामुच्छ्रयाः पतनानि च॥ भावाभावौ च जगतस्त
स्मात्पूज्यतमाय दौः॥ ९०॥ गृहाणमिदमातिथ्यं कुर्यात्संव
सरप्रति॥ आरोग्यधनसंपत्तौ जीवे हर्षशतं नरः॥ ९१॥ य ५९

इमां धारि यिष्टुंति श्रद्धा नाना द्विजा तयः॥ आरोग्यबलसंपत्तौ
जीवेद्भुः शरदो शतं॥ ९२॥ दोमांते ग्रहपूजा च प्रायश्चित्तं
च खिष्टुं तत्॥ पूर्णकुंति मन्त्रेषु कंबाह्मणेभ्यश्च दक्षिणा
॥ ९३॥ होमस्य कल्पनां कुर्याद्भूतानां च विसर्जनां बलिक
मप्रकुर्वीत तत्र शेषः समापयेत्॥ ९४॥ ब्रह्मणो माचनं
कुर्याद्दामदेयं ततो जपेत्॥ इति ग्रहाणां कथिताः शांतिस्त्या
युतदोमिका॥ ९५॥ सर्वेषामृत्विजां चैव नमस्कारं पृथक्
पृथक्॥ आत्मा दुःसर्वशास्त्रेभ्यः समुद्भूत्य च सादरात्॥ ९६॥
आयुश्च विद्यां च तथा सुखं च धर्मार्थलाभो बड्धपुत्रेतां च॥

च
शत्रुहयदराजसुपूजितंतुष्टायदाःसर्वमेतद्वदंति॥ॐ॥
इतिश्रीगोनिलाचार्यविरचितागोनिलीयेद्वितीयःप्रपा
ठकःसमाप्तः॥ ॥शुभंभवतु॥कल्याणमस्तु॥त्रवाडि
पुरुषोत्तमस्तुतत्रवाडीगांगजीसुतदेवरामते।रघुराम
पठनार्थी॥ ॥

॥६०॥

॥६०॥

